

**A GLOBAL EFFORT TO
IMPROVE MATERNITY CARE**

KANSAINVÄLINEN ÄITILAPSI*-SYNNYTYKSEN OHJELMA

* Äiti ja lapsi muodostavat yhtenäisen yksikön raskauden, synnytyksen ja imeväisiän ajan, minkä vuoksi ohjelmassa puhutaan ÄitiLapsesta.

10 askelta onnistuneeseen ÄitiLapsi-äitiyshuoltoon

Kansainvälisen Äitilapsi-synnytysorganisaation (IMBCI) ohjelma

10 askeleen tiivistelmä

Optimaalisesti toimivalla ÄitiLapsi-äitiyshuollon yksiköllä on kirjalliset käytäntöön ja koulutukseen sovellettavat ohjeet, jotka edellyttävät, että terveydenhuollon ammattilaiset

1. askel Kohtelevat jokaista naista kunnioittavasti ja ihmisarvoisesti.
2. askel Käyttävät rutiininomaisesti sellaista kättilöiden tietotaitoa, joka parhaiten mahdollistaa normaalin synnytyksen ja imetyksen onnistumisen.
3. askel Informoivat äitiä jatkuvan tuen eduista synnytyksessä ja tukevat äidin oikeutta saada synnytyksessä jatkuvaa tukea valitsemiltaan henkilöiltä.
4. askel Tarjoavat lääkkeettömiä kivunlievityskeinoja synnytyksessä ja selittävät niiden edut normaalin synnytyksen takaamiseksi.
5. askel Käyttävät näyttöön pohjautuvia hoitokäytäntöjä.
6. askel Välttävät mahdollisesti haitallisia toimenpiteitä ja hoitokäytäntöjä.
7. askel Suosivat käytäntöjä, jotka edesauttavat hyvinvointia sekä ehkäisevät sairauksia ja hätätilanteita.
8. askel Takaavat tarvittaessa pääsyn ammattitaitoiseen ensiapuun.
9. askel Turvaavat jatkuvan ja yhteistyökykyisen hoidon koko hoitoketjussa.
10. askel Ponnistelevat varmistaakseen 10 askelta onnistuneeseen imetykseen -ohjelman toteutumisen.

Ohjelman peruseriaatteen

- Naisten ja lasten oikeudet ovat ihmisoikeuksia.
- Pääsy inhimilliseen ja laadukkaaseen hoitoon on ihmisen perusoikeus
- Äiti ja lapsi muodostavat yhtenäisen yksikön (ÄitiLapsi-yksikön) raskauden, synnytyksen ja imeväisiän ajan. Heitä on myös kohdeltava yhtenä yksikkönä, koska yhden hoitaminen vaikuttaa merkittävästi toiseen.
- Äitiyshuollon palvelut ovat keskeinen osa terveyspalveluita. Niillä tulisi olla riittävä rahoitus ja kunnolliset henkilöstöresurssit. Niiden tulisi olla hyvin varustettuja sekä avoimia kaikille naisille kansalaisuuteen ja yhteiskuntaluokkaan katsomatta.
- Huomaavaisuuden ja kunnioituksen tulisi olla äitiyshuollon kulmakiviä.
- Raskauden, synnytyksen sekä vastasyntyneen hoidon tulisi olla yksilöllistä. ÄitiLapsen tarpeet tulevat ennen hoitajien, hoitopaikkojen ja lääkäreiden tarpeita.
- Raskaus, synnytys ja imetys ovat normaaleja prosesseja, jotka useimmissa tapauksissa tarvitsevat ainoastaan huomiota ja tukea hoidon tarjoajilta. Nykyinen tutkimustieto osoittaa tämän lähtökohdan turvallisuuden ja ylivertauisuuden.
- Naisen tulee saada täysin täsmällistä, puolueetonta ja näyttöön perustuvaa tietoa hoidon mahdollisista haitoista ja hyödyistä. Tämän tiedon pohjalta nainen voi tehdä päätöksiä omasta ja vauvansa hoidosta.
- Synnytyskäytännöt vaikuttavat ÄitiLapseen fyysisesti ja psyykkisesti. Jokainen hoitava henkilö tai synnytysympäristö voi turvata ? mutta myös tuhota ? naisen itseluottamuksen sekä kyvyn synnyttää, hoitaa ja imettää vastasyntyntään sekä vauvan kyvyn syödä tehokkaasti.
- Jokainen hoitaja on henkilökohtaisesti vastuussa äidille, perheelle, yhteiskunnalle sekä terveydenhuoltojärjestelmälle antamansa hoidon tasosta.
- Välittävän ilmapiirin luominen, äidin kuunteleminen, hänen itseilmaisunsa tukeminen sekä yksityisyyden kunnioittaminen ovat onnistuneen äitiyshuollon olennaisia lähtökohtia.
- Hoidon jatkuvuus sekä hienotunteisuus äidin kulttuurisia, uskonnollisia ja henkilökohtaisia näkemyksiä ja arvoja kohtaan vähentävät psykologisen trauman riskiä. Ne myös lisäävät naisen luottamusta hoitohenkilökuntaa kohtaan, positiivista kokemusta lapsen saamisesta sekä vastaanottavaisuutta hoitoa ja hoitoon hakeutumista kohtaan tulevaisuudessa.
- Isän läsnäololla synnytyksessä, mikäli synnyttäjän kulttuuri sen sallii, voi olla positiivisia vaikutuksia perheeseen, isyyteen ja kunnioitukseen äitiä kohtaan.
- Useat naiset voivat synnyttää turvallisesti sairaalaan ulkopuolella klinikoilla, synnytyskeskuksissa sekä kotona, mikäli tarjolla on asianmukainen hoito sekä mahdollisuus siirtyä tarvittaessa nopeasti sairaalaan.

- Kaikkien hoitajien tulisi kaikissa mahdollisissa hoitopaikoissa antaa asianmukaista tietoa alatiesynnytyksen ja keisarileikkauksen hyödyistä ja mahdollisista haitoista. Niistä on myös kerrottava naisille, joilla on aiempi kokemus sektioista, perätila- tai kaksossynnytyksestä.
- Äitiyshuollon palveluiden tulisi noudattaa WHO:n äidinmaidon markkinointikoodia.
- Hätätilanteiden nopea hoito on tärkeä, mutta ei ainoa ratkaisu äitiys- ja lapsikuolleisuuden vähentämiseksi. Ongelmia tulisi tarkastella niiden syntysijoilla. Tulisi luoda keinoja, joilla ehkäistään sairauksia ja edistetään naisten hyvinvointia ja voimaantumista.

ÄitiLapsi-hoitosuositus edistää naisten ja lasten terveyttä sekä hyvinvointia raskauden, synnytyksen ja imetyksen aikana sekä asettaa ohjeet parhaan lopputuloksen saavuttamiseksi äitiyshuollossa. Kaikkien äitiyshuollon toimijoiden tulisi kouluttautua ja toimia standardin mukaisesti ja tukea ÄitiLapsi-hoitosuositusta.

IMBCI-ohjelma

1. askel Kohtele jokaista naista kunnioittavasti ja ihmisarvoisesti. Ohjeista häntä sekä omaan että lapsen hoitoon liittyvään päätöksentekoon kielellä, jota hän ymmärtää. Takaa hänelle oikeus tietoisesti suostua tai kieltäytyä.
2. askel Hanki ja käytä kättilöiden tietotaitoa, joka edesauttaa ja optimoi normaalin fysiologian raskaudessa, synnytyksessä ja imetyksessä sekä lapsivuodeaikana.
3. askel Informoi äitiä tämän oikeudesta jatkuvaan tukeen sekä jatkuvan tuen eduista synnytyksessä. Kannusta häntä saamaan tätä tukea valitsemaltaan tukihenkilöltä, kuten isältä, puolisoilta tai partnerilta, perheenjäseniltä tai doulilta. Jatkuvan tuen on osoitettu vähentävän kivunlievityksen tarvetta synnytyksessä ja operatiivisia synnytyksiä sekä lisäävän äidin tyytyväisyyttä synnytyskokemukseensa.
4. askel Tarjoa lääkkeettömiä kivunlievityskeinoja (kosketus, kiinnipitäminen, hieronta, vesi ja rentoutustekniikat) synnytyksessä ja selitä niiden edut. Keinojen tarkoituksena on auttaa takaamaan normaali synnytys ja välttämään turhia komplikaatioita. Opasta äitiä ja hänen tukihenkilöitään näiden kivunlievityskeinojen käytössä. Kunnioita äidin valintoja.

5. askel Käytä hoitokäytäntöjä, joiden on osoitettu olevan eduksi synnytyksen ja lapsivuodeajan normaalille fysiologialle:
- Salli synnytyksen omatahtinen eteneminen sekä pidättäyty toimenpiteistä, jotka perustuvat aikarajoihin ja partogrammin tiukkaan seurantaan synnytyksen etenemisessä.
  - Tarjoa äidille rajoittamaton mahdollisuus syödä ja juoda synnytyksen aikana.
  - Kannusta äitiä liikkumaan ja kävelemään vapaasti sekä auta hanta valitsemiinsa asentoihin, kuten kyykkyasentoon, istumaan tai olemaan nelinkontin. Tarjoa mahdollisuuksia tuettuihin pystyasentoihin.
  - Käytä tekniikoita, joiden avulla perätilan voi yrittää kääntää kohdussa, sekä kannusta perätilaisen vauvan synnyttämiseen alateitse.
  - Mahdollista välitön ja pysyvä äidin ja lapsen ihokontakti lämmön takaamiseksi sekä kiinnittymisen, imetyksen aloittamisen ja jatkamisen tukemiseksi. Varmista, että äiti ja lapsi pysyvät yhdessä.
  - Salli riittävästi aikaa sille, että napanuoran veri siirtyy vauvaan, koska suurempi verimäärä takaa enemmän happea ja ravinteita vauvalle.
  - Varmista äidin vapaa pääsy ennenaikaisen tai sairaan vastasyntyneen luo sekä mahdollisuus kenguruhoitoon. Tue äitiä tämän maidontuotannon käynnistämisessä ja oman tai luovutetun äidinmaidon antamisessa, mikäli imettäminen ei ole mahdollista.

6. askel Vältä tai minimoi mahdollisesti haitallisia toimenpiteitä ja hoitokäytäntöjä, joiden käytölle ei ole tieteellistä perustaa normaalissa synnytyksessä. Tällaisia käytäntöjä ovat

- ihokarvojen ajelu
- peräruiske
- kalvojen irrottelu
- kalvojen puhkaisu
- lääkkeellinen käynnistäminen/
- synnytyksen edistäminen
- toistuvat sisätutkimukset
- syömisen ja juomisen kieltäminen
- äidin pitäminen sängyssä
- suonensisäinen nesteytys
- jatkuva CTG
- farmakologinen kivunlievitys katetrointi
- selällään/litotomiassa makuuttaminen
- hoitajan johtama ponnistaminen
- funduksesta painaminen
- episiotomia

- imukupin/pihtien käyttäminen ulosautossa
- sektio
- vastasyntyneen imeminen
- välitön napanuoran katkaisu
- äidin ja lapsen erottaminen

7. askel Suosi käytäntöjä, jotka edesauttavat hyvinvointia sekä ehkäisevät sairauksia ja hätätilanteita sekä ÄitiLapsi-kuolemia:
- Kouluta ihmisiä hygieenisyydessä ja lisää mahdollisuuksia saada hyvää ravitsemusta, puhdasta vettä sekä puhdas ja turvallinen synnytys- ja elinympäristö.
  - Kouluta ihmisiä ja ole mukana estämässä tautien, mukaan lukien malarian ja HIV/AIDSin, leviämistä. Mahdollista tautien hoito ja tetanusrokotukset.
  - Opeta vastuulliseen seksuaalikäyttäytymiseen. Tarjoa tietoa perhesuunnittelusta ja naisen ehkäisyoikeuksista. Ohjaa perhesuunnittelun palveluihin.
  - Tarjoa kokonaisvaltaista raskauden, synnytyksen ja lapsivuodeajan sekä vastasyntyneen hoitoa, joka tukee ÄitiLapsen niin fyysistä kuin psyykkistä hyvinvointia perheen sisällä ja yhteiskunnan jäsenenä.

8. askel Takaa henkeä uhkaavissa tilanteissa pääsy näyttöön perustuvaan, ammattitaitoiseen hoitoon. Varmista, että kaikilla äitiys- ja lastenterveydenhuollon ammattilaisilla on asiallinen ja jatkuva koulutus hätätilanteiden hoitoon, jotta äideille ja vastasyntyneille taataan oikeanlainen hoito.

9. askel Turvaa jatkuva ja yhteistyökykyinen hoito hoitoketjuun osallistuvilta hoitohenkilökunnalta, hoitolaitoksilta ja organisaatioilta. Osallista perinteiset synnytyksen hoitajat sekä sairaalan ulkopuolella synnytyksiin osallistuvat tähän jatkumoon.

Äitiyshuollon hoitoyksiköiden ja organisaatioiden pitäisi

- tehdä moniammatillista ja -kulttuurista yhteistyötä turvatakseen ÄitiLapselle paras mahdollinen hoito
- tunnistaa toistensa tietyt vahvuudet sekä kunnioittaa toistensa näkemyksiä
- ylläpitää ÄitiLapsen hoidon jatkuvuutta niin, että synnytyksen aikana hoitoon osallistuisi mahdollisimman rajattu määrä henkilökuntaa
- tarjota tarvittaessa konsultaatioita ja hoitovastuun siirtoja oikean hoidon mahdollistamiseksi
- varmistaa, että äiti on tietoinen hänelle ja vastasyntyneelle tarjolla olevista yhteiskunnan palveluista ja siitä, kuinka niihin hakeudutaan.

10. askel Edistä kaikin keinoin BFHI:n 10 askelta onnistuneeseen imetykseen -ohjelman saavuttamista WHO:n ja UNICEFin vauvamyönteisyysohjelman mukaisesti.

Vauvamyönteisyysohjelman mukaan kaikkien äitiyshuollon yksikköjen ja vastasyntyneitä hoitavien yksikköjen tulee

1. Laatia kirjallinen imetysstrategia/toimintaohjelma, joka jaetaan terveydenhuollon henkilökunnalle.
2. Välittää henkilökunnalle riittävästi tietoa toimintaohjelman läpiviemiseksi.
3. Informoida kaikkia odottavia ja synnyttäneitä äitejä imetyksen eduista ja keinoista ylläpitää maidon eritystä.
4. Kannustaa ja tukea äitiä imettämään vastasyntynyttä heti lapsen ensimmäisestä hereilläolohetkestä lähtien, yleensä viimeistään kahden tunnin kuluttua synnytyksestä.
5. Opettaa äidille, miten imetetään ja miten maidoneritystä pidetään yllä, vaikka äiti joutuisi olemaan erossa lapsestaan.
6. Pidättäytyä antamasta vastasyntyneelle äidinmaidon lisäksi muuta ravintoa tai juomaa, ellei siihen ole lääketieteellistä perustetta.
7. Soveltaa vierihoitoa niin, että äiti ja lapsi voivat olla yhdessä ympäri vuorokauden.
8. Kannustaa lapsentahtiseen imetykseen.
9. Pidättyä antamasta imetettävälle lapselle huvituttia tai tuttipulloa.
10. Kannustaa imetystukiryhmien perustamiseen ja edistää tavanomaista yhteydenpitoa lasten terveydenhuollon kanssa ohjaamalla äidit sairaalasta/synnytysklinikalta pääsyn jälkeen näiden piiriin.

(http://www.who.int/child_adolescent_health/en/)